

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 96.—, za polugodište K 48.—, tromjesečno K 32.—, mjesечно K 9.60, u maloprodaji 12 lit. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj kući JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Gustoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV.

U Puli, nedjelja 17. ožujka 1918.

Broj 968

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakvih osobitih događaja. — Roglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na večer i tečajem noći bilo je englesko topništvo između Arrasa i St. Quentin veoma djelotno. Uslijed neprijateljske topničke vatre i izbačenih bomba na ograđena mjesta nastali su u Meninu i Halninu veći gubici među pučanstvom. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika, v. Gallwitz i vojvode Albrechta: Istočno od Reimsa, s obje strane obale Moze kao i na lotaringijskoj fronti kod Lusacha i Blamonta bila je topnička vatra preko dana pojačana. S obje strane Ornesa ostala je i preko noći živahna. — S ostalim bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom.

Bukarešt, 15. (D. u.) Izgleda, da će Marghiloman, koji se je netom vratio iz Jassy, gdje je bio dva puta primljen u audijenciju od kralja, preuzeti ministarstvo u Jassyu. Marghiloman je kazao nekom novinaru, da je uzalud dva puta upozorio ministra Bratianu, neka započne mirovna pregovaranja sa središnjim vlastima, čime bi se bio povoljnije uvjete. Ali Bratianu da nije htio o tome ni da čuje.

Bukarešt, 16. (D. u.) Prvi se je rumunjski izaslanik za mirovnu konferenciju, Argentjanu, u četvrtak dne 14. o. mj. prema dogovoru povratio iz Jassy u Rumunjsku. Priopćio je izaslanicima središnjih vlasti, da je ministarstvo Avarescu iz unutrašnje-političkih razloga, koji nijesu ni u kakvoj svezi sa mirovnim pitanjem, predalo ostavku. Nova ministarstva još nije sastavljeno. Pošto su punomoći dosadašnjih rumunjskih izaslanika uslijed ovog razvoja stvari izgubile svoju valjanost, to je u ovaj čas nastao u glavnim raspravama zastoj. Povjerenstvena će se vijećanja pojedinih pododjela mirovne konferencije nastaviti s Rumunjskom.

iz Rusije.

Petrograd, 14. (D. u.) Zakasnjela vijest zastupnika „Agence Havas“: Kod otvorenja je velikog kongresa sovjeta bilo prisutno 1110 izaslanika, među njima 733 maksimalista i 238 socijalnih revolucionaraca.

Petrograd, 15. (D. u.) Reuterov ured javlja: Boljševički su zastupnici na moskovskom kongresu danas sa 433 protiv 30 glasova zaključili ratifikaciju mirovnog ugovora u Brestu Litovskom.

Stockholm, 15. (D. u.) U ovdješnjim novinarskim, i to dapače i u ruskim, vlada na temelju vijesti, koje stižu iz Rusije, mišljenje, da ondje predstoji uspostava carstva i da će carević biti pozvan na prijestolje. Njegov bi skrbnik bio Mihajlo Aleksandrovič. Dio sadašnje ruske vlade da je za tu osnovu.

London, 15. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Mjesto zapovjednika istočne mornarice bilo je ponudjeno admiralu Rasovu. Prijašnji je šef generalnog stožera velikog kneza Nikolaja Nikolajeviča Zilinskij bio uapšen zbog sumnje tajnog sporazuma sa Kaledinom. Šire se glasine, da je u centralnoj Aziji došlo do krvavih sukoba između pučanstva i četa sovjeta. Navodno bi uništena velika količina konoplja.

Petrograd, 15. (D. u.) Ispražnjenje je Petrograda dovršeno. Od današnjeg dana unaprijed neće nijedan stanovnik grada moći da zapusti grad. Promet je sviju vlakova i onih lokalne željeznice obustavljen. Vijeće pučkih povjerenika dozvolilo je ponovno izlaženje sviju novina buržoazije, koje su bile obustavljene iza početka njemačke invazije.

* **Ministarsko vijeće u Beču.** Dne 15. o. mj. na večer obdržavalo se je, kako javljaju bečki listovi, ministarsko vijeće pod predsjedanjem ministra-predsjednika dra. viteza pl. Seidlera, kod kojega su sudjelovali svi ministri. Ministarsko je vijeće započelo u 9 sati i potrajalo do tri četvrt sata u jutro.

* **Antanta i neutralci.** Nizozemska agentura saznaje, da nizozemski brodovi ne smiju ploviti u Englesku. Kako nadalje saznaje ista agentura, dozvolile su antantne vlasti, da smije parobrod „Nieuwe Amsterdam“ s tovarom riže i kave ploviti u Nizozemsku. Ovaj tovar potječe od dva nizozemska broda, koji su ležali u američkim vodama.

* **Iz Njemačke.** Berlin, 16. (D. u.) Glavni je odbor rajstaga raspravljao danas u strogo povjerljivoj sjednici o pitanjima glede izvanjske politike. Sjednici su odbora, kojoj je osim članova prisustvovali i veliki broj članova kao slušatelja, prisustvovali sa strane vlade potkancelar v. Bayer, zamjenik državnog tajnika izvanjskih poslova v. d. Busche i predstojnik državne pisarne Radowiz. Raspravu je otvorio potkancelar daljim priopćenjem. Kako se glasa, došlo je na sjednici do govora o spomenspisu bivšeg poslanika u Londonu, kneza Lichnowskog, u kojemu se radi o vremenu neposredno prije početka rata, kao i o odnošaju Njemačke prema Engleskoj. Ovaj je spomenspis, premda nije pristupačan širim krugovima, u posljednje doba mnogo uzrujavao javnost, te se veli, da će vlada u današnjoj sjednici odbora postupak kneza Lichnowskog najostrije osuditi. Odbor će se po svoj prilici baviti i livonskim te kuronskim pitanjem.

* **Pomorska bitka u Sjevernom moru?** „Berlingske Tidende“ javlja iz Kristijanije: U Stavanger je jučer doplovilo više parobroda, koji su došli bili iz Engleske uz zaštitnu pratnju. Ova se je pratnja sastojala od 23 skandinavskih i 3 engleska parobroda, koje je pratilo 18 engleskih ratnih brodova. Putovanje je bilo isprvice bez smetanja, dok nije u blizini norveške obale bila na obje strane pratnje opažena njemačka podmornica, a kratko je vrijeme nakon toga blo engleski neki parobrod pogodjen po torpedu. Parobrod je potonuo. No polovci je momčadi pošlo za rukom, da se spasi. Prema kasnijim se je vijestima čula s obale žestoka topovska vatra, odakle se zaključivalo, da su se engleski ratni brodovi upustili s njemačkim podmornicama u bitku.

* **Iz Švicarske.** Bern, 16. (D. u.) Švicarska brzajavna agentura javlja: Prema vijestima je novina savezničko vijeće radi torpedovanja španjolskog parobroda „Sardenero“, nakrcanog švicarskog žita, prosvjedovalo u Berlinu i zatražilo za istragu po njemačkim vlastima.

* **Bugarski ministar-predsjednik dr. Radoslavov** otputovao je u Bukarešt na konačne mirovne pregovore.

* **Talijanski ratni izvještaj** od 15. ožujka: Na čitavoj fronti prilično živahna bojna djelatnost. Topovska borba od vremena do vremena u dolini Camonica, u okolici jugoistočno od Montella i sa obje strane donje Plave živahnija.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja službeno iz Berlina: U zapadnom je Sredozemnom moru bilo po našim podmornicama potopljeno 8 parobroda i 1 jedrenjača s ukupno 27.000 bruto-reg. tona.

* **Nizozemska u nevolji.** Javili smo već, da je antanta stavila Nizozemskoj ultimatum, da joj prepušti čitavu svoju tonažu, pošto bi u protivnom slučaju uskratila Nizozemskoj sav dovoz te zaplijenila nizozemske brodove na visokom moru i one u američkim lukama. „Lokalanzeiger“ od 15. t. mj. javlja, da se je s tim pitanjem bavila također konferencija u njemačkom uredu za vanjske poslove te da su kod toga sudjelovali zastupnici vojske i mornarice. Vijećalo se u glavnom o tome, kakove mjere misli poduzeti vlada za slučaj, da bi Nizozemska prihvatila uvjete država sporazuma. List javlja doduše, da je nizozemska vlada zajamčila njemačkoj vladi, e neće prihvatiti ultimatum antante, ali već činjenica, da se u Berlinu vijeća već o „mjerama“ u prisutnosti vojničkih lica, dokazuje, da je i sa njemačke strane Nizozemska stavljena pred ultimatum. Nesretne li Nizozemske! Prihvati li zahtjeve sporazuma, navijestit će joj Njemačka rat, prihvati li ultimatum Njemačke, izgubit će svoju tonažu i poginut od gladi.

* **Francusko radništvo za mir.** Prema brzajavci iz Berna od 15. o. mj. pripućuju listovi čitav niz dnevnih redova francuskih radničkih saveza, koji govore u prilog mira i uzimaju stanovište protiv politike Clemenceaua. Rezolucije su u većini slučajeva od cenzure jako pobijeljene.

* **Krivo glasinje.** Javljaju iz stana ratne štampe: Izlazeći iz praških krugova šire se u zadnje doba uzbudjujuće vijesti n. p. o ulazu francuskih četa u Bavarisku itd., koje se unatoč njihovoj smiješnosti i netočnosti, koja se odmah daje ustanoviti, ipak šire po pokrajini. Prozirna tendencija ovih glasinja odsudjuje sama po sebi njihove autore. Nema sredstva, kojim bi se dovoljno odrješito moglo stati na put takvom radu.

* **Amerikansko radništvo protiv Njemačkoj.** Reuterov ured javlja iz Washingtona sa danom 15. ožujka. Predsjednik je amerikanskog radničkog saveza Gompers poslao Arturu Hendersonu i Albertu Thomasu poruku o položaju radničkih stranaka u alijiranim zemljama, u kojoj izjavlja, e su

oni u oči gigantske zadaće, da štite demokraciju protiv njemačkoj navali, složni u tom, da amerikanski radnici sa radnicima alijiranih zemalja na srdačan način zajedno rade. Gompers obećaje, da će se izaslanstvo amerikanskih radnika doskora zaputiti u Veliku Britaniju i Francusku.

Političke vijesti.

Ratna sprema Udruženih država.

Da se široki slojevi pučanstva prijateljskih i neutralnih zemalja pobliže upute u ratnu spremu Udruženih država, pozvao je bio onomadne amerikanski ratni ured nekoliko najvažnijih novinara, da po miloj volji pregledaju državna i privatna brodogradilišta i arzenale. Dopisnik lista „Times“ opisuje u odlujem članku ono, što je tom zgodom vidio i čuo. Iza uspješno vođenja rata i osiguranje je pomoći alijirancima od najpreče potrebe neprekidna gradnja brodova i ratnih vozila. „Standardizirani“ se trgovački brodovi grade u nepreglednom broju i shodnoj veličini u svim privatnim brodogradilištima upravo grozničavom brzinom. Dopisnici su se novina uvjerali, da ova brodogradnja nije ograničena samo na to, da brzo nadoknadi potopljeni brodovni prostor, nego da ona pruža sve mogućnosti za ofenzivu na moru. Nadalje su se uvjerali, kako pišu, da će doskora — i to posve za sigurno — biti uklonjena pogibna od podmornica, čim budu amerikanske pomorske bojne sile djelotvorno zahvatile u borbu. Čitava se brodogradjevna tehnika reorganizuje sad s temelja neograničenom uporabom načela „standardizacije“, i sve se iste raspoložive sile uporabljaju za gradnju brodova i drugog ratnog materijala, tako da je naprezanje ljudske snage u Americi upravo nadčovječno. Trgovački se brodovi izgradjuju najvećom brzinom. Za pet do šest su nedjelja brodovi od 5000 tona sadržine i 15 uzlova brzine spremni za putovanje. Ove je godine bilo već dosad sagradjeno upravo toliko brodovne tonaže, koliko ju je bilo kroz čitavo ratno vrijeme u svim morima potopljeno. Osim trgovačkih grade se i ratni brodovi, superdreadnoughti s užasnim topovima i s brzinom od 36 uzlova; nadalje posebni razarači, kojima će biti jedina zadaća lov na podmornice. Gradi se i veći broj podmornica najvećih dimenzija na državnim brodogradilištima i vježba se u plovidbi; nadalje drugi novi i najnoviji tipovi razarača, glede oblika i stroja kojih vlada još tajna. Prema točnim računima strukovnjaka traje vrijeme gradnje jednog razarača 22 do 24 nedjelje, a broj je onih, koji se grade, tako velik, da će nakon nekoliko mjeseci imati Amerika i Engleska na svaku podmornicu po deset razarača.

Hindenburg i Ludendorff o položaju.

„Kölnische Zeitung“ javlja: Ludendorff i Hindenburg govorili su pred malenim krugom u velikom glavnom stanu o položaju, kod česa je Hindenburg glede istoka kazao: Države, koje se nalaze na okrajku, lebde same za sebe u zraku; one se moraju priključiti na jake, uređene države. Takova je država prema zemljopisnom položaju Njemačka. Mi smo morali sa dijelovima, koji su se od Rusije bili otcjepili, sklopiti mir, i ne možemo čekati na to, da se svi ovi dijelovi sklope opet u veliku državu. Bili bismo veseli, izjavio je Ludendorff, kad se ne bismo više morali brinuti za Rusiju. Ponašanje nekih dijelova mornarice Istočnog mora iziskuje veliku pažnju. Na zapadu smo sad pretekli neprijatelja na momčadi, materijalu, zračnim bojnim silama, plinu; sve ono, što on treba, nalazi se kod nas u najvećoj mjeri. Neka neprijatelj navali, nama može biti pravo, i ako ne će da imade mir, neka imade borbu. Ova će dakako biti najstrašnija i najveća u tom ratu. Mi ćemo si uz božju pripomoć priboriti častan mir, njemački mir, a nikakav mekani i popustljivi mir.

Njemačka propaganda u Španjolskoj.

Reuter javlja iz Londona: Listu „Times“ brzajavljaju iz Madrida: List „El Sol“ pripućuje sadržaj pisma, što ga je pisao bio prvi tajnik njemačkog poslanništva u Madridu, dr. Stohrer, anarhisti Miguel Pascualu. Taj list otkriva njemačku propagandu u Španjolskoj. Kako se iz njega razabire, razgovarao je Pascual mjeseca listopada 1918. sa Stohrerom u zgradi poslanništva. Stohrer se je izjavio, da preuzme troškove za štampanje letaka, koji bi imali izazvati revolucionarni pokret među radničkim savezima. Tajnik se je Grimm u ime njemačkog poslanništva izjavio pripravnim, da podupire anarhističku propagandu i sindikatski pokret u Španjolskoj. Uz odobrenje bje njemačkog poslanništva organizovan u veljači 1916. sastanak anarhista. Njemačko je poslanništvo uputilo kod toga najopasnije anarhiste, da napadnu tadašnjeg ministra-predsjednika Romanonesa. Pascual se je pobojao i sve otklonio. Nekoliko je dana kasnije

došao njemački anarhistički agent Francesco Jardín u Madrid i izjavio Pascualu, e je došao, da organizuje revolucionarnu generalnu stavku, odreže sve spojeve i razori mostove. Radi nepouzdanosti Pascualove napuštena bje čitava ova osnova. U ožujku 1917. predao je Grimm Pascualu 600 pezeta, da organizuje u isto vrijeme nemire, pošto bje opažena agitacija sa strane elemenata skrajnje lijevice. Činjenica, da je njemačko poslaništvo nemire 24 sata prije navijestilo, dokazuje, da je isto zajedno radilo s elementima skrajnje desnice.

Pitanje o armadi.

„Information“ piše: Oni, koji su podnijeli bili rezolucije proti vladarskom pravu, postali su oduševljeni pristase povlastica krune, historici su se ustavnosti pokazali kao apsolutiste. Franjo Đeak i drugi šezdesetsedmaši izvojevali su si u nagodbenom zakonu ustavnu Austriju, novi šezdesetsedmaši — Tisza, Wekerle, Andrassy, Apponyi, Vassonyi i drugovi — zahtijevaju Austriju, koja ne smije imati ni riječi u svojim najvitalnijim pitanjima! Jednom riječi, Mađžari prihvaćaju „i kralja apsolutno“, ako im samo čini po volji. Mi mislimo, da se prilično cilja svijesnim raspravljanjima ugarskih novina ne može uspješnije stati na put, nego da ih uputimo na svečanu izjavu najnadležnijeg tumača vladarskih prava u pitanjima glede armade, na blagopokojnog cara Franju Josipa I. Dne 17. listopada 1887. izdao je car Franjo Josip Previšnje ručno pismo na grofa Kálnokija, u kojemu je određio naziv „carski i kraljevski“ za sve sveze zajedničke armade. Druga alineja ovog ručnog pisma veli: „Ova odredba, koja odgovara državopravnim odnošajima, uredjenim u zakonima od godine 1867., ne može ni na koji način pretrgati jedinstvo i nerazdjeljivost zajedničke vojske i ratne mornarice ili se ovih ticati u onom obliku, u kakovom su bile načelno i konačno ustanovljene austrijskim zakonom od 21. prosinca 1867., a za Ugarsku po G. A. XII. od godine 1867., koji izvire iz pragmatičke sankcije. Ovlaštujem Vas, da ovo ručno pismo dadete na znanje obim ministrima-predsjednicima“. Ovo ručno pismo raspruže sve sumnje. Stvoritelj zakona, godine 1867. u tom je pismu na sva vremena ustanovio, kako svoja vladarska prava u armadnom pitanju shvaća, te proglasio, da ta prava moraju i njegovi nasljednici na temelju pragmatičke sankcije na temelju § 11. ugarskog nagodbenog zakona u jedinstvenom smislu, a na temelju austrijskog zakona jedinstveno izvršivati i provodjati. To je zakon, istina i životna potreba, sve je ostalo — „ugarsko državno pravo“.

Bugari u svojim povjesnim, etnografskim i političkim granicama.

„Neue Zürcher Zeitung“ piše: Pod gornjim je naslovom prije nekoliko dana izašlo u Berlinu djelo, koje stoji na visini kartografske umjetnosti, i koje prikazuje na temelju izvrsnih zemljovida povjesnički i narodnosni razvoj bugarskog naroda. Dugi predgovor kao i tumač u njemačkom, francuskom, engleskom i bugarskom jeziku unapisa je bugarski poslanik u Berlinu, Rizov. Pošto je taj narodopisni zemljovid više nego obično zemljopisno ili povjesničko djelo i pošto radi njega zamalo te nije dr. Rizov bio opozvan iz Berlina, nema sumnje, da će njegov sadržaj zanimati čitatelje. Svrha je ovomu djelu, e se dokazuje, da Bugarska, koja je jednom bila velevlast poput Turske ili bizantinskog carstva, ima pravo i prešnu potrebu, da svoje staro veliko carstvo obnovi, a tu obnovu zove dr. Rizov „ostyarenje narodnog jedinstva“. U svom predgovoru, gdje se mnogo govori o miru i sporazumku, pripovijeda dr. Rizov, da će do mira i sporazumka na Balkanu doći tek tad, kad bude svim narodima ondje priznato njihovo pravo na narodno jedinstvo. U tom je smislu od potrebe, da se sve dosad s Bugarskom još nesjedinjene pokrajine bivšeg bugarskog velecarstva na Balkanu odstupe Bugarskoj. Kod toga on svakako zaboravlja, da se mnoge od bivših pokrajina bugarskog carstva nalaze danas pod ugarskim ili turskim gospodstvom, što mu je s austrijske ili turske strane bilo nemilo i spočitano. Od Turske traži dr. Rizov posve otvoreno novi ispravak granica uzduž Marice i označuje to pitanje „unutrašnjom tursko-bugarskom stvari“. Rumunjsku poziva, da se odreče svih pokrajina s desne strane Dunava, i upućuje na to, da imade u lukama Galac i Brajla posve dostatno prostora za svoje trgovačke potrebe, što se je uostalom i dosad tražilo sa bugarske strane u svim polemikama proti Rumunjskoj. A sad je „mir“ u Bukfeti taj bugarski san barem kroz vrijeme trajanja europskog rata odstranio, ako i ne na bezuvjetno oduševljenje Turske i Austrije. Bugarima samim dodjeljuje dr. Rizov osim spomenutih već „ispravaka granica“ Makedoniju i područja oko Niša, pošto je za ta područja i s apsolutnom sigurnošću ustanovio, da su bugarska. Doduše on priznaje, da su koli Dobrudža, koji i srpski Niš poprimili već značaj makedonskih država i da su već odavno izgubili bili srpski značaj, ali to dakako ništa ne smeta, da postanu opet bugarski, čim dodje onamo bugarska uprava. Bugarska ali mora zagospodovati još i čitavom uvalom Timoka, jer će joj posjed te uvale omogućivati, da imade zajedničke granice s Ugarskom. Bez tih bi granica Srbi i Rumunji, koji kipe nepomirljivom mržnjom, mogli

narednih godina biti od pogibelji po Bugare. On nezgodno pripodabljaju te aneksije sa željom Srbije, da imade izlaz na more, te naziva te aneksije prašnim životnim pitanjem Bugarske. — Srbija se mora sjediniti sa Crnogorom (osim Lovčena, dodaje u zaporci) i povući na sebe sjeverni okrajak Albanije, izakako bude Bugarima ustupila sve pokrajine, koje one žele. Albanija bi imala doduše postati samostalnom državom; ali nakon lošeg iskustva s njezinom prvom „samostalnošću“, i u svrhu, da se prepriječi, kako ne bi opet postala kamenom smutnje izmedju država, mora se medju njezine susjede porazdijeliti, kod česa mora ostati za bugarsko velecarstvo „hodnik za gradnju željeznice, koja će spajati Jadransko more sa sjeverozapadnom Makedonijom“. Grčka konačno mora Bugarskoj odstupiti sva ona područja, koja je godine 1913. otrgnula bila od Turske, osim Epira, koji se priznaje Grčkoj. — Nadalje upozorava dr. Rizov na temelju narodopisnih karata na povjesničke epoke i naglašuje, da su koli Vlaškom, tolli Beogradom, Makedonijom, Albanijom, Ohridom i drugim dijelovima Balkanskog poluotoka tečajem stoljeća od vremena do vremena gospođovali Bugari, čenai je pridolazio kroz duže vrijeme i čitav istočni dio Bugarske. Uza sve to ne pada Bugarima na um, da traže natrag one dijelove svog bivšeg velecarstva, i oni bi se zadovoljili samo gore spomenutim „ispravaka granica“. — Što se tiče samih karata, nalazi se u njima ono, što dr. Rizov spominje o negdašnjoj veličini Bugarske, a osim toga još mnogo toga zanimivoga. tako primjerice, da Dobrudža, koju Bugari tako tvrdokorno svojataju, po svim mjerodavnim narodopisnim kartama pokazuje pretežnu većinu rumunjskog pučanstva. Bugari izgledaju u Dobrudži koji po starim kartama od Lejeana 1861. i Kjeperla 1875., kao i po ovoj novoj, koju je godine 1915. izdao pet bugarskih profesora, kao mali otokčić usrijedi mase rumunjskog pučanstva na sjeveru i zapadu te tursko-balkanskog na jugu i istoku. Uostalom se iz ovih karata i riječi dr. Rizova ne može dokazati, da se i u onim drugim dijelovima na Balkanu, koje Bugarska drži za sebe, nalazi zaista jednolično čisto bugarsko pučanstvo.

Što će da bude?

Pod gornjim naslovom piše „Venkov“ u svom uvodniku: Priopćismo niz glasova o sklopljenju mira s Rusijom i Rumunjskom. Većina kritika govori o tom, da je Njemačka postigla doduše veliki uspjeh, ali je za budućnost izazvala veliku pogibelj za sporazumak s ostalim ratujućim državama. Iliše se osobito, da je od časa, kad je došao u javnost tekst t. zv. ruskog mira, silno oslabila miroljubivost oportunističkog življa u Engleskoj i Americi, a to za to, jer oni vide u njemačkim uvjetima ozbiljan memento i za ostale države, koje dosad ratuju s Njemačkom! Ukratko dakle: ratobornost kod neprijatelja centralnih država digla se i preotela majhi i u onim krugovima, koji su dosad propovijedali mogućnost brzog svršetka rata. Iz svih tih znakova sude neki pratilci javnih događaja, da ipak nije opravdano, da o velikoj političkoj odlučuju vojnički krugovi, koji imaju na misli samo uspjehe na bojištu; da čeko bi korisnije, vele, bilo, kad bi o velikim pitanjima mirovnog značaja odlučivali samo iskreni i dalekovidni diplomate, koji poznavaju a također primjeruju dalekosežnog svakog mirovnog uvjeta također — za budućnost. Jer na koncu konca vele, sigurno jeste, da će na konačno uredjenje Europe i prekomorskih pokrajina imati glavni upliv gospodarska pitanja, a nipošto vojnička, a za to će dakle sigurno glavna riječ pripadati pri tom uredjivanju gospodarskim a nipošto vojničkim stručnjacima! Takvo eto mnijenje propovijeda sada i veliki dio njemačke štampe. Samo manjina njemačkih novina stoji na obratnom stanovištu, t. j. na stanovištu, da samo vojnička hrabrost i novi uspjesi na bojištu mogu promijeniti svijetovnu situaciju i odlučiti o konačnom uredjenju svijetovne mape. Ista razilaženja vladaju i glede unutarnjih pitanja kao u Austro-Ugarskoj tako i u Njemačkoj. Dok Svenirjemci viču, da je danas došlo doba, kad se njihovi pretjerani zahtjevi moraju ostvariti, ističu trijezniji krugovi, kako za vrijeme rata nije moguće pomisliti na preustrojstvo monarhije, te da će iza rata imati odgovorni faktori toliko brige oko preuredjenja gospodarskih odnošaja i oko riješenja velikih socijalnih problema, da zaista nije ne moguće reći, da će izazvati nove ili omogućiti stare narodnosne raspre. Osobito će se ugnuti pogibelji, da izobražene narode (n. pr. česki) ne potjeraju u neumoljivu opoziciju, jer će im trebati produktivna sila tih naroda. Samo izobraženi i radini narodi bit će kadri da spase izmoždenu državu i pomognu stradajućem pučanstvu — što je već dandanas očito, a za to će svaka pametna vladala dobro promisli, prije negoli bude ove narode neprestano proti sebi podpirivala i činila od njih svoje smrtno neprijatelje. Uopće morat će se računati već danas s time, da će nam rat stvoriti pozve nove odnošaje, o kojima moraju također odlučivati novi miževi, koji će shvaćati važnost i značenje novog doba! Svaka stara šablona, prema kojoj se dosad vladalo, mora biti odbačena! Samo onaj, koji zna, što će značiti povratak milijuna ljudi sa bojišta u zadljeđe, što će značiti obustava ratnih proizvajanja i pitanje novih cijena — samo taj, vele, može također odlučivati o političkim i narodnim pitanjima!

Kako je očevično, započimlje se već drugačije gledati na buduće probleme, nego li se to zbivalo još pred godinu dana. A čim se bude više približavao konac rata, tim će se i rastriznjenje dizati. O tom već danas nema sumnje.

Iz slavenskog svijeta.

Dr. Grujić o miru sa Srbijom. List je „Neue Zürcher Zeitung“ priopćio interview sa srpskim poslanikom dr. Grujićem u Švicarskoj, koji je, obzirom na govorkanja glede posebnog mira Srbije sa središnjim vlastima, izjavio ovo: Događaji su na istoku spomenuli Srbiju. Sadašnji različiti mirovni ugovori ne će utjecati na naše stanovište. Otkako bi jejni svijetski rat, izgubili smo gotovo milijun ljudi, a prije ne će prestati boriti se, dok ne pobijedišio. Nova se naša divizija bori kod Soluna. Većina je srpskih četa, koje su se u Dobrudži zasebice borile, došla djelomice preko Vladivostoka u London, a odanle će krenuti u Solun i na Krf. Središnje bi vlasti rado vidjele, da antanta napusti frontu kod Soluna, jer bi rado u Solunu ustanoviti potporište za mornaricu, a mi ne smijemo i ne čemo da uznamkemo. Obzirom na općeniti je mir izjavio: Gledajkovich se stvari ne smije proricati, a sad je samo to prilično sigurno, da je mir u maglovitoj udaljenosti. Dogod ne uzmakne snaga oružja nazoru prave i čovjekoljubive svjetske politike i medjunarodnom pravu, ne će se sklopiti sveopći mir.

Iz češkoga svijeta. Dne 11. o. mj. proteklo je sedamdeset godina od onog događaja, koga obično nazivljemo ožujčakom praškom revolucijom. Godina 1848. bijaše bogata revolucijama. Mađžari su se pobunili, bečko je pučanstvo potjerao Meterniha, sam je car tražio utočišta u inomostu, molio pomoć od ruskog vladara, koji je poslao svoju vojsku na Mađžare, koje su s druge strane napale hrvatske čete pod Jelačićem. Jelačić je onda spasio caru Ugarsku i Beč, a Hrvatska je zato dobila maddžarsku šanku, apsolutizam. — U to se je doba bio i Prag pobunio. U Svatovaclavskom kupalištu obdržavala se prva protuzakonita skupština. Zahtjevi na toj skupštini bijahu položeni, kako piše dr. Jan Herben u „Narodnim Listima“, ovi: „... neka se osigura i zajamčeli savez izmedju zemalja češke krune, Češke, Moravske i Šleske, i one neka budu zastupane na saboru, koji se svake godine sastaje u glavnom gradu Moravske ili Češke“. „... neka bude češki jezik ravnopravan njemačkom u svim uredima i školama“. „... neka se ove zemlje administrativno sjedine, a za nje neka se uvedu u Pragu politički, pravni i financijski centralni uredi“. „... U službe neka se uzmu domaći ljudi, koji su vještii obim jezicima“. Dalje se zahtijeva sloboda štampe, sloboda sastajanja, sloboda osobna i sloboda svih vjeroispovijesti. Tih je točaka bilo dvanaest. One zaista mogu samoda služiti u čast češkome narodu. — Izvršbeni je odbor češke državopravne demokracije htio na dan 70-godišnjice te praške crvene skupštine sazvati narodnu skupštinu, na kojoj bi bio govorio dr. Kamil Krofta o značenju one skupštine. Redarstvo je tu skupštinu zabranilo. Isti je odbor održao dne 9. o. mj. sjednicu pod predsjedanjem dra. Aloisa Rašina. Zast. dr. Franta izvjestio je o političkoj situaciji i o raspravama na carevinskom vijeću. Nakon opširne debate bilo je jednoglasno zaključeno, da se izrazi potpun sporazum s odlučnim i samosvjесnim držanjem Češkog svaza i potpun sporazum s tim, da je Jugoslavanski klub s jednim dijelom poljske delegacije očitovao slavensku uzajamnost: protiv njemačkog bloka na carevinskom vijeću. Zaključeno je izdati proglas protiv njemačkih zahtjeva za stvaranjem Deutsch-Böhmen i odbiti izjavu austrijskog ministra-predsjednika Seidlera, koji većko načelo samoodređenja hoće riješiti komadanjem češkoga krajevstva. — Taj je proglas izdan i štampan u češkim listovima.

Nova financijalna nagodba Hrvatske s Ugarskom? Pod tim naslovom donose praški „Narodni Listy“ uvodni članak, koji je na trim mjestima za polovinu sadržaja pobijeđen. U članku se veli: „Prošlog tjedna produži hrvatski sabor provizorij financijalne nagodbe hrvatsko-ugarske, o kojoj se od godine 1916., kad isteče rok redovite nagodbe, vuče spor medju hrvatskom kraljevino i Ugarskom. Ovaj put bi taj provizorij produžen samo za dva mjeseca, jer se Wekerlova vlada nada, da će još ipak uspjeti nagovoriti zastupnike većine u hrvatskom saboru, da pristupe k redovitoj nagodbi, stvorenoj za daljnjih 10—20 godina. I tako od ponedjeljka opet pregovara kraljevinsko zastupstvo hrvatskog sabora s eksponentima ugarske vlade o tekstu nove nagodbe. Financijalna nagodba hrvatsko-ugarska, kako kroz pet desetgodišta prati razvoj dualizma, ima sve oznake centralističkog dualizma (37 redaka konfiskovanog). A zato, što proračunska financijalna kriza u Hrvatskoj više prijeti, negoli u prijašnja vremena, pitanje je obnove financijalne nagodbe zamršenije i teže, negoli je bilo prije i kad se time ne bi stavljalo na kocku velika politička pitanja. Odgovorni političari hrvatski, kako je vidljivo iz iskaza članova kraljevske deputacije, promatraju nagodbu samo sa stanovišta financijalno-gospodarskog, i pri pregovaranju dolaze u spor s Maodžarima, koji stoje strogo

na stan...
se više,
gospoda
nancije
hrvatsko
i nositel
sjajniju
udarac s
grofa Ti
voljava
hrvatsko
gurno,
vajućim
grof Ti
ratne po
lamentu
hrvatsko
pera sa
politike
pred pe
kojnog
ponovlj
su tada
konfisko
Wekerle
predade
da u do
alicija i
prilike
stalnost
zajedni
obrat e
slav, e
čaju tak
zemljan
Tako u
gurno s
baš Pr
sramotn
felom“
svijeta.
koalicij

U s
ječna 1
dr. Lag
ovaj up
došli st
pješadi
dovukli
noviča,
Milana
strijelja
Dragana
homom
nika Ma
bio zakl
u kreve
trodnevi
došli bi
prizora,
mrtvu s
Bez čer
desetiro
Relju C
Cira Mil
toga pli
prozor.
bio izlij
Crabovo
telja. M
uništen.
ožujku
tamo go
za ovo
poubija
i starci?
sve to z
U is
Korošec
uzmaka
ugarsko
poubijal
čevu zak
rovu bio
Pejičić,
kao i dv
ustrijelje
kuće. Int
bovaca,
osoba, p
pješice!
krivcima,
tražnom
pušteni n
bile spa
bude još
maide, c
da je zen
za obrpr
Mora bit
dokaza z
zije. Ta p

na stanovištu dosadanje nagodbe. Dok u zbilji radi se više, nego o tom, hoće li Hrvatska imati veću gospodarsku slobodu i veće dohodke, ili hoće li financije biti još više pritisnute i zatvorene. I kad bi hrvatsko-srpska koalicija, koja je danas vodeća stranka i nositeljica hrvatske vlade, donijela iz Pešte ma i naj-sjajnijiu nagodbu, zadržala bi time zapravo najveći udarac svome narodu. Wekerle, koji se razlikuje od grofa Tisze i grofa Esterhazyja time, da se ne zadovoljava provizorijem, te zahtijeva dugotrajnu nagodbu hrvatsko-ugarsku, znađe, o čemu se radi. Misli sigurno, da je Hrvatska već dovoljno umirena uspa-vajućim sistemom, koji je ovdje za vrijeme rata uveo grof Tisza, kad je predao koaliciji vladu, časti i ratne poreze, te je postao dapače u peštanskom parlamentu braniteljem t. zv. veleizdajničkih političara hrvatsko-srpske koalicije, misli, da su već iščupana pera sa krila samosvijesne nacionalne i demokratske politike, kojom je koalicija jakim mahom upravo pred petnaest godina srušila umirivajući sistem pokojnog grofa Khuena-Hedervaryja. Danas je sistem ponovljen, samo da su njegovi eksponenti oni, koji su tada probudili narod iz drjemanja (7 redaka konfiskovano). Događaji u Hrvatskoj potkrepljuju Wekerlovo mnijenje, da će koalicija biti sklona da predade Mađarima najdraži narodni kapital, zapis, da u doba (11 redaka konfiskovano). Dok nije koalicija izrekla u Pešti posljednju riječ, ima još uvijek prilike i mogućnosti na preobrat i na boj za samostalnost naroda i ispunjenje velikih želja, koji su zajednički svim potlačenim narodima. Na njen preobrat čeka danas, u predvečerje Preradovićeve proslave, cio narod, jer i u Hrvatskoj najšire mase osjećaju tako, kako osjećaju njihova braća u austrijskim zemljama ili češki narod (konfiskovano do konea). Tako uvaženi češki list. Medjutim kod koalicije sigurno se preobratu ne možemo nadati. To dokazuje baš Preradovićeve proslave, od koje su u Zagrebu sramotno odustali, ustupivši pred mađarskim „he-felom“ i izgovorivši se tako rugu i preziru cijeloga svijeta. Nikakva riječ i nikakva zvučna fraza ne će koaliciju od toga opravdati.

Iz naše povijesti.

Klanje u Srijemu.

U sjednici austrijske zastupničke kuće od 22. siječnja 1918. stavili su narodni zastupnici dr. Cingrija, dr. Laginja, dr. Korošec i drugovi na ministra rata ovaj upit: Nakon uzmaca srpske vojske iz Srijema došli su odjeći stražarskog zbora 12. domobranske pješadijske pukovnije u Platičevu i Mež ikakve istrage dovukli bilježnika Marka Mesića, učitelja Peru Jovanovića, Ivana Repaića, Jovu Mašića, trinaestogodišnjeg Milana Jokovića u općinski ured, gdje su bili svi postrijeljeni. Radovana Vukadinovića, Tomu Konjanca, Dragana Belobabu, Božu Kondića poubijali su u njihovom dvorištu. Milivoju Petkovića, šurjaka bilježnika Mašića, ubili su vojnici u podrumu, kamo se je bio zaklonio, a njegovu ženu Smilju, sestru Mašićevu, u krevetu, gdje je ležala pokraj svog novorođenog trodnevnog djeteta. Kad su doskora nakon toga došli bili susjedi u sobu, bili su svjedoci potresnog prizora, kako je trogodišnja kćerka htjela da probudi mrtvu svoju majku i upozori ju, da djeteta plače. Bez icaa daljnijega ubili su vojnici nadalje sedamdesetogodišnjeg Lenku Obradović te Radovana i Relju Cirkovića. U općinskoj je kući bio ustrijeljen Cira Mikšić, ali ne do smrti. Kad su lješine još nakon toga pljenili, pričinio se je mrtvim i utekao kroz prozor. Krvlju običven pobjegao je u Rumu, gdje je bio izliječen. On živi još i danas — kao pisar u Grabovcima. Iz Platičeva bilo je internirano 320 žitelja. Marva im je bila ugrabljena i sav imetak uništen. Sve su srpske kuće bile razorene. Tek u ožujku 1916. povratili se ljudi svojim kućama Pitamo gospodina c. i kr. ministra rata: „Tko odgovara za ovo krvoproliće? Tko je zapovijedio, da se sve poubija? Tko je zapovijedio, da se ubijaju i žene i starci? Je li g. ministar spreman priznati, da se je sve to zbililo na višu zapovijed?“

U istoj su sjednici stavili narodni zastupnici dr. Korošec i drugovi ovaj upit na ministra rata: Nakon uzmaca srpske vojske došlo je u Grabovce austro-ugarsko vojništvo, gdje je bez ma i najmanje istrage poubijalo dvadeset i četiri osobe. U škudnju Geršićevu zaklano bje devet osoba. U dvorištu Brandnerovu bio je ustrijeljen bilježnik Živković, te Obrad Pejičić, Joca Džigurac i Despot Milić iz Klenka, kao i dva ciganina. Trgovac je Nikola Zivanović bio ustrijeljen u svom dvorištu, Miljević na pragu svoje kuće. Internirano je bilo preko 700 stanovnika iz Grabovaca, i to u Budincima. Od toga je pumiralo 106 osoba, ponajviše djece, koja su oboljela na putovanju pješice! Četrdeset je osoba bilo smatrano tolikim krivcima, da su bile na mjesec i mjesec u istražnom zatvoru. No svi su konačno bili kao nevini pušteni na slobodu. Sve su srpske kuće u Grabovcima bile spaljene, nesrpske su kuće ostale čitave. Neka bude još spomenuto, kao vječna lžaga na časti armade, e se je kod otpreme interniranih ispostavilo, da je žena Živka Sejčića bolesti radi bila nesposobna za otpremu. Stojala je bila bez daljnijega ustrijeljena. Mora biti istaknuto još i to, da nije bilo nikakvog dokaza za nekorektno ponašanje tečajem srpske invazije. Ta posve je naravno, da su eventualni krivci po-

bjegli bili sa Srbijama. I istraga nije iznijela ništa otegotna sa Grabovce. Radilo se je samo o krvoproliću, upričinenom na višu zapovijed! Mi pitamo g. c. i kr. ministra rata: „Imade li se Austro-Ugarska još smatrati pravnom državom? Ako li se sumnja o našim navodima, koje mogu potvrditi svi preživjeli još u Grabovcima, jesu li pripravnici, da putem parlamentarnog povjerenstva na licu mjesta istraže tu stvar? Ili bi imali odvažnost, da ova sramotna djela predlože međunarodnom povjerenstvu?“

Domaće vijesti.

† Antun vitez Nežić, umirovljeni župnik i dekan u Čepiću, umro je ondje dne 2. o. mj., u 85. godini života. Kada je pred 54 godine došao u Čepić, žalosno bijaše u njegovoj župi i u čitavom onom kraju. Mjeseca srpnja i kolovoza polovica Čepljana ležala božesna od vrućice. Narod od Plominja do Labinja i Pazina bijaše u rukama Tonettiju-Fijmlau. Župnik Nežić ne mirovaše dok se c. kr. vlada nije zauzela za posušenje jezera, uzroka vrućici. Božesnike liječio je s tolikim uspjehom, da je od c. kr. zdravstvenog vijeća u Trstu dobio koncesiju liječenja, po-vlasticu, kojom se vrlo rijetki mogu pohvaliti. Da narod osvjesti, držaše školu preko jednog decenija. Hrvatska škola u Čepiću, utemeljena njegovim zauzimanjem, prva je u onom kraju. Kao sedamdesetipetogodišnji je starac za izbora za prvi demokratski parlament 1907. pozvao narod, neka s'ožno, ne-ustrajivo glasuje za domaćeg sina. Jednom multikašu pred svima je odrezao: „Sada ne koristi govoriti ni tebi ni drugima“. Ovaj put Čepljani iskazaše se kako još nikada prije. Zauzimaljući se za vremeniti napredak svoga naroda, uzorno je vršio svoje župničke dužnosti. Čepljani kažu: „Tko nauka dobro nije znao, Santolo ga nije pričestio“. Crkva bijaše tijesna i trošna. Nežić podigao je današnju ukusno građenu župnu crkvu. Šan nije bio za p'istojnu čovjeka, a kamo za župnika. Nežić sagradio je današnju župničku kuću, kojoj će u Istri teško para biti. I crkva i stan gradili su se pod njegovim vodstvom. Zasluge Nežićeve za narod priznate su i na najvišem mjestu. Bijaše odlikovan viteškim križem Franje Josipa. Sa Nežićem legao je u grob jedan od onih rodoljuba, koji moradoše ledinu orati, sa jednim prilikama ozbiljno računati, ali svoju zadaću časno riješiš. Bio mu dlean spomen među Istarskim Hrvatima. Bog dao našoj Istri mnogo ovakovih trijeznih patriota.

Za aprovizaciju Istre. Dne 11. i 12. ožujka sastala su se na konstituirajuću sjednicu gospoda članovi upravnog vijeća Istarskog ureda za nabavljanje živeža u Trstu. Prije negoli se je prešlo na formalno konstituiranje na temelju već pripravljenoga štatuta, obrazložio je predsjednik Istarske zemaljske upravne komisije, da je na sastanku odaslanika Istarskih općina u Kozini izabran odbor prema danom, mu nalogu učinio kod središnjih ureda u Beču i kompetentnih faktora u Trstu sve moguće, da se postigne separacija aprovizacije Istre od zemaljske aprovizacijske komisije u Trstu. Predsjednik donio je na znanje, da su poteškoće na koje nailazi razdijeljenje aprovizacije, akoprem su u Beču i u Trstu učinjena obećanja, da će se podupirati zaželjenu separaciju, vrlo velike i skoro neprebrdive, te da su se središnji uredi pred kratko vrijeme izjavili, da određivanje kontingenata meljiva za Istru sa strane središnjeg ratnog ureda za promet žitaricama u Beču i Izravna doznaka žitarica i meljiva uredu za nabavljanje živeža, nailaze na tehnične poteškoće i da bi, po mnijenju upravnih organa pokrajinske aprovizacijske komisije u Trstu i mnijenju podružnice centralnog ureda za promet žitaricama, koliko dolučivanje kontingenata za Istru, toliko doznačivanje meljiva u opće morao ostati nepromijenjeno; osim toga, da je neprovedivo osnivanje Istarskog ureda za uređenje prometa sa sočivom, povrćem i voćem te ustanovljenje Istarskog ureda za promet sijenom i slamom, kao što i osnivanje Istarskog ureda za promet s marvom. Konačno da doznaka i predaja svote rezervne zaklade aprovizacijske komisije u Trstu, koja bi se imala predati Istri, zahtijeva vrlo dugi i trudni rad, tako da se za sada ne može niti misliti na predaju spomenutog dijela kapitala. Uzevši u obzir sve ove poteškoće, predložio je predsjednik, da se odustane od zahtjeva separacije aprovizacije Istre, od aprovizacijske komisije u Trstu i da se odluči, da Istarski nabavni ured limitira svoj posao i da i nadalje kao dosada nabavlja za Istru ne kontingentirane i nentralizirane živeže, kojima se može slobodno trgovati. Jedan dio prisutnih pridružio se je mnijenju predsjednikovom izjavljajući, da osnivanje posebne aprovizacijske komisije za Istru nema smisla, dok se sasvim ne raspolože svojim kontingentom meljiva, sa svojom ljetinom povrća, voća i sočiva, sa vlastitom sl-mom i sijenom i sa domaćom marvom, te kad se ne raspolože sa svotom rezervnog kapitala aprovizacijske komisije u Trstu, koja iznaša 2—3 milijuna kruna. Samostalnost nove Istarske aprovizacijske komisije eksistirala li samo na papiru, a odgovornost za tok poslova naprama pučanstvu pala bi sasvim na tu novu instituciju, akoprem bi dispozicija o razdiobi i doznaki svih živeža ostala u rukama drugih faktora. Velika većina prisutne gospode izjavila se protiv tog prijedloga te bje imenovan jedan

uži odbor, koji je imao da ide do Njeg. Preuzvišenosti gosp. namjesnika i da zamoli, da kod središnjih ureda u Beču ustraje na tome, da bude dekretirana potpuna separacija aprovizacije Istre od aprovizacijske komisije u Trstu i da bude u Beču osnovana za Istru posebna podružnica centralnog ureda za promet žitaricama. Pošto je Njeg. Preuzvišenost odboru obećala, da će poduprijeti molbu, podnesenu mu po užem odboru, odlučila je većina prisutnih članova, da se ne raspravlja više o prijedlogu predsjednikovom, dok sa strane centrala ne dodje odgovor na novu molbu potpunog razdijeljenja aprovizacije. Bude li taj odgovor nepovoljan ili ne dodje li tekom određenog termina, uzeti će se opet u pretres prijedlog predsjednika. Primjetba učinjena sa strane centrala, za promet žitaricama, da Istarskoj komisiji ne bi bilo moguće samiliti žitarice u svojem mlinu, odbijena je od nabavnog ureda, koji je izjavio, da raspolaže sa prikladnim mlinovima. Izabrana su dva odbora, od kojih jedan ima da potanko prouči mogućnost organizacije Istarskog ureda za promet s povrćem, voćem i sočivom, a drugi da se bavi organizacijom ureda za promet slamom i sijenom. Nadalje bje eksekutivi naloženo, da pospješni kod centrala riješenje molbe zemaljske upravne komisije za osnivanje ureda za promet s marvom. Na prijedlog predsjednika odlučilo se je, da se od sada unaprijed svotu, koju doznači vlada kao potporu nelmućnom pučanstvu dveli u novcu, a ne kao dosada, tako da se je aboniralo nekoliko postotaka na cijene u fakturama pojedinih živeža. Daljnji prijedlog predsjednika da bi se u buduću odustalo od provadjanja vladine potporne akcije za nelmućne i prepustilo samoj vladi, bit će raspravljan u budućoj sjednici. Isto tako prenešeno je dlanje i odobrenje štatuta do dobe, dok ne bude konačno odlučena potpuna separacija aprovizacije Istre od aprovizacijske komisije u Trstu.

Prodaja duhana u Pull, kako nam se službeno javlja bit će nadalje uređjena kako slijedi: Prodaja duhana počima: I. Za radništvo c. i kr. arzenala Munitionstabissement Valleruga, Marine-Land- und Wasserbauamt, Flugstation und Marinebekleidungsamt u trafikama: 1. Peteros, Corsio Franz. Giuseppe; 2. Martina, Corsio Franz. Giuseppe; 3. Valentich, Via Kandler; 4. Luchich, Larga Porto Torchio; 5. Tusch, P. Foro; 6. Ropotar, Via Sergia; 7. Pinter, Via Giulia; 8. Inwinkl, Via Campomario; 9. Casalini, Piazza Lissa; 10. Bolčić, Via Minerva. II. Za radnike od Cantiere Navale Trieste u trafiki Marsich, P. P. S. Giovanni. III. Za ostalo pučanstvo kao vojništvo u ostalim 24 trafikama. Mladići ispod 18 godina i žene kao i činovništvo i namještenici, koji duhan direktno fassuju, su isključeni od kupovanja duhana iz trafike. Svaka civilna osoba, koja želi u trafici duhan kupiti mora crvenu odnosno bijelu legitimaciju na zahtjev uredujućeg organa ili dotične trafikantice pokazati. Slijedeća prodaja duhana u navedenim trafikama pod I. slijedi u ponedjeljak te utorak u 5 sati po podne i to: Ponedjeljak 18. radništvo c. i k. arzenala, a u utorak dne 19. za radništvo i ostale namještenike, navedene pod I. ad II. 21. srijedu, dne 20. u 5 sati po podne, ad III. ponedjeljak 18. u 8 sati ujutro. Na svakoga dolazi: 1. civilno pučanstvo, koje ne dobiva duhana od vojničke oblasti 16 cigara ili 100 cigareta ili 4 zamotka duhana. 2. Vojništvo i ostalo pučanstvo, koje ne dobiva duhan od vojničke oblasti 8 cigara ili 50 cigareta ili 2 zamotka duhana. — C. k. financijsko nadzorništvo.

Balokovićev koncert u Pazinu. Naš slavni umjetnik na guslama Zlatko Baloković, koji je dne 12. ožujka o. g. u Zagrebu ubrao nove lovrike, priredjuje zadnjih dana mjeseca ožujka u Pazinu u dvorani „Narodnog Doma“ koncert sa slijedećim rasporedom: 1. Paganini: Koncert u D-duru uz pratnju glasovira. 2. Corelli: „La follia“. 3. a) Dvor ak Kreisler: Slavenski ples u G-duru. b) Schubert: Pčela. c) Krežma: Iz hrvatskog primorja. d) Ševčik: Holka modrooka. 4. Wieniawski: Polonaisa u A-duru. Upozorujemo sve naše ljude, da ne propuste ovog umjetničkog koncerta, možda našeg najvećeg umjetnika, tim više, što su na programu većinom slavenski komadi. Dan koncerta kao što i ulazne cijene priopćit će se naknadno. Dr. Martin Klunić, za priredjivajući odbor.

Glasba c. i kr. mornarice svirat će danas dne 17. o. mj. na gađu Franje Josipa ove komade: 1. Auber: Predigra operi „Fra Djavolo“; 2. J. Strauss: „Vino, žena i pjesma“, valčik; 3. R. Wagner: Fantazija iz opere „Lohengrin“; 4. E. Kalmán: „Jay Mamam“, pjesma iz operete „Cardaska kneginja“; 5. K. Komzák: „Bečka čavrljanja“, karišik; 6. J. Fučik: „Triglav“, koračnica.

Milodar za našu srednju školu u Pull. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Živnostenska banka, podružnica u Trstu K 50.—. Gosp. Jakob Burelić iz Boljuna K 20.—. Gosp. Marko Zlatić, zastavnik K 10.—. Gosp. Jakob Cecinović, župe upravitelj iz Barbana K 10.—. Gosp. Josip Velikanje, župnik iz Vodnjana K 10.—. Gosp. A. Šebesta, kapelan iz Cera kod Žminja K 5.—. Gosp. Marko Vrbaneć iz Zhorac-Pacov (Češka) K 5.—. Gosp. Niko Pajalić, školski ravnatelj iz Berseča K 4.—. Gospođica Stefanija Šimić iz Braitenweida (D. Aust.) K 3.—. Sakupljeno u vesel. m društvu Čeha i Hrvata u Blumau, Felixdorfu K 22.—. Darovaše po K 4: Franjo Raspolić, Gjuro Vendling; po K 2: Mihalj Roga, Franjo Porkac, Janko Antun, Stjepan Stanisak, Alidulak Lalić,

Ena Nihil, Gjuro Ložnjak. Ukupno K 129.—; zadnji iskaz K 52.898.43; sveukupno K 53.027.43. zivjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Pismo od barba Mate. I tako nan je Bog da jopet nedijlu, dan počinak, i dan malo razgovora, a i dan, kad barba Mate more čagod napisati u „Hrvatski List“. Derešto nemojte se čuditi, da van nis toliko vremena beside pisa. Takovo je danas življenje. Otkad san bija pa u vir u Rasi, sve kosti me bole, a i petnajst dan življa san u ognju, u febri ali groznici. Sad san se digla, i kad je dan ovako lipo lepa, kad sunce baš na veselo zavstili, zajden doli na pisak, siden van u lanku, zavozini i zabin, da san živ, zabin da je vojska i da je na svit došo prokletstvo. Pak mislin i mislin, da je lipo vrime, da sviti sunce, da se je topola zazelentila, a mili Bože kakov je veselje bilo nikad, kad se je po ovakoven vrimenu delalo u brnjadah, ali siklo koece, ali oralo. Mladi i stari živili su i veselili se svojen životu, detali su, žulje su sticali, ali je žuljava ruika bila zadovoljna, kad je samo mogla da na večer pogladi mlado lipo lice svojega djeteta, da mirno i blagoslovljeno večera u svojoj trošnoj hižici, da teže pokle i počine trudan i da na svojoj siromašnoj postelji spi bolje nego kraj i papa. A mladići bi večer trudin i ugrijani od domaće kaplje živo udrili u kanat, sve selo, svi svit je bija njihov, oči male Mare, Kate ali Fume valjali su više nego sve biago i kruna kraljeva, a oni puni svoje jakosti i još mlade zdrave snage, ka ne pozna, da je teško i ča ni moguće učiniti, pripravni valj da makari vrugu, Bog mi prosti neki svoju besidu, od svega srca. I bilo je onda svega a najviše sriće i zadovoljstva. To su moji pensiri, moje lipe misli, kad san sam u barki, daleko od svita, ki se je blanuja i o ljudi, ki su pošli bili gori od breki i od krvoločnih zviru. Ma sklin stinon na zemlju, na škalj na plasku i zaputin se doma i sve ča iden balje u svojoj hiži, sve mi je teže i teže oko srca, svo više me pritišće mora. Pa kad mi ispred oči nestane jasen mladil i zelenih, kad ne vidin više grabrova mladice, i do iden u selo, tezak mi kamik pade opet na srce. Vidin ja a i svaki, ki ni slup, vidit, da jo svit razdiljen u dvi polovice. Znajte, da ne govorin ni za Španjolsku, ni za Englesku a ni za Ameriku. Govorin za to ča je poll nar. Alora dvi polovice. Jent su siromahli, ki su lačni, ki dan za danon ginu i umiru od glada, ki pate više nego su patili mučeniki, više nego je propatija Bog na križu, falta mu i dlka budi. I ti ki toliko pate, muče se, delaju noć i dan, ne znadu ča je počinak. Drugi su, ki nisu od kad su živi učinili ma ča je po čoida valoru, ki nisu nikad znali, ča će reći pot, ali žulji, ali ni kralua u hiži. Ti živu dobro, veselo se, ni ne znadu ni ne ce da znadu ča je vojska. Siti su, puni, pljani i blani. I blani su, jako blani. Ako je Bog na nebu, ako je pravednosti i poštenja još na zemlji, oganj će božli proždriliti one, ki su kiivi. A ja, Mate Balota iz Raše, ki zgore lovi, livati ču petrolije, koliko ga buden ima, a ti prokleti svit, da se ne bur'e ni znalo više, kad je jedan put bija. U Raši, na rudini pod topolon za i pega dana prokletoga lita.

Mate Balota.

Rusija nakon mira.

Premda će prema članku 3. u Brestu Litovskom sklopljenog mirovnog ugovora posebno njemačko-rusko povjerenstvo konačno odrediti novu zapadnu granicu, i premda su s druge strane nepoznate još i sjeveroistočne granice Ukrajine, to se ipak može već i sad — barem približno točno — ustanoviti gubitak na pučanstvu i površini, koji je Rusija pretrpjela uslijed mira od 3. ožujka. Članak 3. veli, da područja, koja „leže zapadno od“ crte, ugovorene po obimi strankama, i koje su pripadale pod Rusiju, — ne spadaju više pod rusku vrhovnu vlast. Ova se odredba tiče zemalja kongresne Poljske, Litavske i Kuronske. Kongresna Poljska, koja je pod ruskom upravom bila podijeljena u deset gubernija, imade površinu od 113.820 četvornih kilometara i oko 13.500.000 žitelja. Teritorijalni je pojam „Litavska“ prijeporno pitanje, no pod nju se obično ubrajaju gubernije Kovno, Vilna, Grodno, Minsk i dijelovi pokrajine Mohilev i Vitebsk. Pokrajine Kovno, Grodno i Vilna broje zajedno 121.840 četvornih kilometara i 5.086.000 žitelja, a uračunamo li tomu još i dijelove triju ostalih spomenutih gubernija, iznašala bi sveukupna površina od 220.000 četvornih kilometara i do 8 milijuna stanovnika. Kuronska imade površinu od 27.286 četvornih kilometara i 800.000 žitelja. Prema tomu bi područja, navedena u članku

3. ugovora, a koja mora Rusija da odstupi, iznašala sveukupno 361.106 četvornih kilometara i 22.300.000 žitelja. — Prema članku 6. mirovnog se ugovora obvezuje nadalje Rusija, da će bezodvlačno isprazniti ukrajinsko područje. A Rusija i crvene garde moraju bezodvlačno isprazniti i Estoniku i Livonsku, koje će doći pod zaštitu njemačke sigurnosne oblasti. Nadalje propisuje taj isti članak, da se mora odmah isprazniti i Finska. Odstup ovih područja spada bez sumnje medju najbohnije odstuje, na koje je Rusija morala pristati u Brestu Litovskom. Jer premda je i Poljska sa svojom visoko razvijenom industrijom i trgovačkim životom pripadala medju najbogatija vrela dohodak ruske države, to je s jedne strane Rusija već prije priznala bija toj zemlji neovisnost, te se već i prijašnji, a pogotovo pako sadašnji vlastodršci u Rusiji veoma slabo računali na to, da će se Poljska povratiti ruskoj državi, dok je opet s druge strane politička i gospodarska pripadnost Poljske prema Rusiji bila skroz i skroz umjetna i neodrživa. Ali kod Ukrajine, Livonske i Estonske leže stvari posve drukčije nesamo obzirom na ovaj politički momenat, nego imadu ova područja već u gospodarskom pogledu toliku važnost, kao jedva koja druga pokrajina bivšega ruskoga carstva. S Livonskom, koja broji 47.030 četv. kilometara i 1.744.000 žitelja, gubi Rusija svoju najznačajnu luku, Rigu, koja zauzima prvo mjesto u ruskom pomorskom prometu. Broj brodova, koji su godine 1910. doplovili i isplivčali bili iz Rige, iznašao je 4813. S Estonskom (20.248 četvornih kilometara i 507.000 žitelja) gubi Rusija svoju drugu važnu luku, Reval, a u Kuronskoj opet treću po značenosti luku, Libavu. A od kojike je važnosti po Ukrajinu, što se je eto otčepila bija od Rusije, ne treba tek razlagati. Ukrajine krajeve deset ruskih gubernija, medju njima Kijev, Poltavu, Černigov, Harkov, Podoliju, Taurijsku, Herson a ukom Odesom i Jekaterinoslav. Premda nijesu još točno ustanovljene granice nove te republike prema Rusiji, to se ipak već sad može buduća njezina površina cijeliti na približno najmanje 600.000 četvornih kilometara sa 35 milijuna pučanstva. Konačno imade Finska sa svojih osam gubernija 373.612 četvornih kilometara i 3.241.000 žitelja. — Turskoj prepuztena područja broje 20.000 četvornih kilometara i po prilici pol milijuna žitelja, a obuhvaćaju tri mjesta osobite gospodarske i vojničke važnosti. Grad Batum, koji leži na Crnom moru i na željezničkoj pruzi Batum-Tiflis, glavni je grad istoimene gubernije. Ondje je glavno kraljevo te industrije nafte te ujedno najbolja luka, koja malo zaostaje za Vladivostokom, a brodovni promet podržavaju u njoj francuska, engleska i austrijska brocharska društva. Sveopće je poznata strategijska važnost u raču godine 1877. po Rusima pod Lorisom Melikovom osvojenih mjesta Ardahan i Karsa, koja su Rusi kasnije izgradili bliu u jake tvrđave. — U svemu broji područje, koje je Rusija morala da ustupi mirom u Brestu Litovskom, 1.423.996 četvornih kilometara sa 62.292.000 žitelja, te je po prilici samo nešto malo manje, nego Austro-Ugarska, Njemačka i Italija zajedno.

Dnevne vijesti.

Praksa. Mi smo svi veliki teoretčari. Mnogo se i suviše zbori, dok se tvori malo, premalo. Nijemci su u praksi majstori. Spago se izmakla riječ o pokrajini „Deutschböhmen“ (Njemačka Češka) i eto njih gdje svoju fantaziju odmah, isti čas hoće da provedu u praksu. „Venkov“ javlja: Njemačka držovitost u propagovanju „Deutschböhmen“ via facti (putem čina) ne pozna granica. Notarijat u Planoj poslao je ovih dana u funkciji c. k. sudbenog komesara u nekoj stvari ostavštine finacjskom ustavu a kralj. Vinohradima samo njemački spis sa službenim pečatom: „K. K. Notariat Plano, Deutschböhmen“. Spis je naravno primio neriješen natrag s naputom, da je službeni i jedino pravi naslov za češku zemlju: kraljevina Češka. „Venkov“ upozoruje državnu

delegaciju na što i se usudjuje pianski notar, preporučuje slični postupak u svakom slučaju.

Osvojiti sa! U „Demokraciji“ piše Samo: U daleku si Ameriku išao kopati tuđu rudu, u rumunjske i ruske šume sječi tuđe drvo. U tuđem ti je jeziku ocrtan lik. — Tko čuva podzemna blaga omače zemlje, tko drva domaćih šuma? Kako govori tvoja stara pravda?

Prosvjeta.

Annie Vivanti, Kirka. Upravo je izašla od prvih talijanskih pjesnikinja Annie Vivanti: Kirke (Roman Marije Tarnovske). U ovom je romanu, Annie Vivanti, pjesnička miljenica glasovitog Carduccia, opisala, kako su prilike od jednostavne i čudne, a u patriarhalnom ruskom domu odgojene djevojke, stvorile modernu zločinu, Kirku t. j. onu, koja pretvara ljude u zločine, koja fascinira, zaludjuje i upropaštava. Jedna duboka i pjesnička psihološka analiza zločina! Djelo je prožeto dubokim mislima i osjećajima autorice, a pisano je vanrednim stilom. Knjizi je dodan kratki litarni portret Vivantice, a naslovnu stranu knjige izradio je Lj. Babić Kl. Cijena je knjizi meko vezanoj K 4, a ukoričenoj K 5:50. — Roman se dobiva u svim boljim knjžarama, a i direktno kod nakladnog zavoda „Jug“, Zagreb, Ilica broj 7, 1. kat lijevo. — U potonjem slučaju mora se pridodati pripadajući iznos za poštarinu.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Ruka pravednosti

Drama u 3 čina.

Kako ti meni, tako ja tebi!

Veseloigra u 2 čina.

Početak: 2:30, 3:55, 5:20, 6:45.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prost. 1 K; II. 40 h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo ali pridržuje pravo promijeniti raspored.

U trgovini pokustva, Fil. Barbalića,

u Sličanskoj ulici,

prodava se novo prilapjelo

==== pokustvo. ===

Politeama Cisuttli

Danas u nedjelju, dan 17. ožujka, kinematografske predstave sa ovim programom:

Smi se Bajazzo!

Drama u 3 čina sa Wanda Treumann i Vilgo Loren u glavniim ulogama.

Borba za kućni ključ.

Veseloigra u 1 činu. Napisao i inscenirao Franjo Hofer.

Početak predstava:

2:20, 3:40, 5 i 6:20 po podno.

Ulazne cijene za ovaj film: ulaznica za prizemlje i lože K 1.—, lože K 2.—, naslonjač K 3.—, 40, galerija K 4.—.

Samo za odrasle! Novo za Pulu!

==== Salonski orkestar. ===

Oglasujte

u „Hrvatskom Listu“!

„Kreditno i eskomptno društvo“

==== Pula trg Custosa 45 ==== prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini. Uredovni satovi su: od 9 do 12 pr. podne.

A. J. PARCOV:
MUCO.
(Konac.)

Muco ima oštre pandže, šiljaste ocnjake, koji točt plemeniti krv mišju. Naravski, da svakog miša prooin srsi kad pomisli na to strašno oružje. No, ni on nije posve nemoćan, „goloruk“. Ta Bog mu je dao sjajno oružje, koje niti rdja, nit se rosi, sredstvo, kojim bi se — uz mrvu razuma, volje — inišji rod obranio. No, ti vam bijedni stvorovi umiju samo bježati. Svoje oštre sjekutiće i zlatno vrijeme troše grizući daske, koje će kućegazda posve lako nadomjestiti tvrdjima. Jadne li sudbine! Sva srca, što je broj miševa tako velik, da ih svi neprijatelji ne mogu uništiti. Taj broj biva dapače svakim danom veći. I u tom se vidi providnost božja, koja na nekoga ne zaboravlja. Pita! čete me, zašto ja Mucu, jednoga opova, toliko i spominjem, čemu ga ističem? Odgovorit ću vam, ali da on ne čuje i neka to medju nama ostane! Zamislite se malko u položaj, koji nam je stvorio ovaj veličanstveni rat. Važno je svakako, da pri tom ne zaboravite ili izostavite kraljevinu naše domaće, t. j. kuljinju. A sada ću odgovoriti na vaše pitanje. čemu ja mucu spominjem? On, znate, on može zaprijediti, da vam se za objeda donese pečenka, a vi onda odlazite od stola bez nje. To je prvo. Drugo je to, da iza objeda ili večere ne čete dobiti obilgatni komadić sira, ako vam Mucu uskrati

svoju milost. A ko'ik je to gubitak? Koliko će vaš organizam uslijed toga pretrpjeti. Ime vam je život skraćen za nekoliko godina. A ovaj je život tako lijep, tako šaren, pun čara i krasota, kojih se ne ćeš nikada naužiti. Kako vidite-dakle, stvar je posve ozbiljna i mi moramo konstatirati fakat, da Mucu može mnogo, mnogo... Ergo: ne smijete Mucu omalovažavati! Što je bilo, bilo je! U buduće moraš paziti. Ja te prijateljski na to upozoravam, jer želim, da bar netko imade koristi od onoga, što je mene uništilo. Najmudriji si medju ljudima, ako iz pogriješaka bližnjega svojega nauku crpiš. Taj bižnji tvoj sam sada ja, koji to govorim, ja, koji li dobro želim, ako te možda nikada vidio nijesam. Gorkih sam, brate, iskustva stekao, od kada samo pažnju svoju na Mucu svratih. O, ja! Kako bih se, ali ne imadem časa... Još malo, pa će na sviježem grobu sjeme klijati, nicaći bijke mlade i erpsii sok iz kostiju mojih, jer mišića nemam, živaca nemam. — — Čemu! i kako, ne znam. Al mnogo sam bdio, mnogo zlavu mučio svoju, gledao, kako je Mucu drobne miševe hvatao, kako su oštre pandže krv točile bezbrojnim žrtvama i čutio sam užasne boli njihove. Danas tako, sutra tako, svaki dan tako. I ne gledam više. Ne ću! Ali mašta — nigdje je ne bilo! — Ona radi; donša mi sve strašnije i strašnije slake i ja snivam teške sne. Moji su živci pri kraju... Noćas sam dugo, dugo bdio. Dodje san, a slike se redaju, neobične, grozne. Evo vam prve. Ogromna dvorana Na divanu Mucu počiva.

Nešto škrinu; otvore se vrata, prozori; dižu se daske s poda, stijene pucaju, a silna i beskrajna bujica miševa leti k divanu... Mucu se ne mače. Kud će, šta će? Val ga već hvata, vuče ga, diže i eno, tamo sred dvorane ča stajti silna hrpa sivim krznom obavitih kostura s bijelim i oštrim zubima. Iz one se vreve uspeo je ča na stolicu, maše prednjim udovima, cvili, al ga niko ne čuje... Mucu prevrće očima; ne znaš je li zvijer ili čovjek. Sad čutiš, da ti je Bog i za takve srca dao. Srsi te prolaze. A mišji glodnjaci hvataju one oštre pandže Mucine, deru, mrve, kidaju... Prenuh se. Otarem oči. Tijelo mi drhće, a u glavi žuri. Zapalim svijeću. Bužjim preda se i mislim. Slušani vjetar i pljusak kiše. I opet se oči zaklope. Na podražano naslonjaču sjedi predamnom žensko biće, neuredne kose, upalih lica i mutnih očiju. Na nogama joj ostraci finih papuča. Prostrana dvorana vrvii miševinom... s'onjač, glodju papučice, sagove, uništavaju sve. Gledam, i ko da poznam to lice bez crta, nepomično i tupo. Da, da, ona je glavom. To je naša domaćica. — Al gle! Ludjak, vitka slasa. I bosijeh nogu, krvavih očiju, vlači za sobom ogromnu košaru papira. Stane pred naslonjačom. Lijevom rukom hvata ženu za kosu, a desničicom joj tura u žrtvilo debele svezanje poštenjelih i zgnječalih spisa. Hoću da viknem, al užasna slika išćeznu i ja se probudih... Boli me glava. Moji su živci pri kraju i očekujem promjenu, ali prokinjem Mucu.